

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

**ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент IV курсу
спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»
Освітньо-професійної програми
Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність
Козлов Микита

Керівник д.е.н., проф. Осадча Т.С.

Рецензент д.е.н., проф. Орленко О.В.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти сутності капіталу торговельного підприємства	5
1.1. Сутність, поняття «капітал підприємства».....	5
1.2. Формування та класифікація капіталу підприємства.....	7
1.3. Засади формування капіталу підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. Оцінка та аналіз капіталу підприємства АТ «Укрпошта»	22
2.1. Оцінка господарсько-економічної діяльності «Укрпошта»... ..	22
2.2. Аналіз та оцінка капіталу підприємства.....	24
2.3. Оцінка та аналіз джерел власного та позичкового капіталу.....	33
РОЗДІЛ 3. Методи зростання капіталу підприємства	36
3.1. Оптимізація структури капіталу АТ «Укрпошта».....	36
3.2. Удосконалення формування капіталу акціонерного товариства за рахунок планування.....	41
3.3. Планування фінансової звітності підприємства.....	44
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

З переходом України до ринкової економіки, основною ланкою господарського комплексу стає підприємство. Під час комбінування ресурсів підприємства, у сучасних умовах потрібно проводити велику частину роботи з раціональної організації діяльності підприємства згідно з вимогами ринку, обґрунтованості планових обсягів діяльності, зниження рівня витрат, підвищення прибутку та рентабельності діяльності підприємства.

Сукупність економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства і забезпечують отримання прибутку в разі їх корисного використання, складають майно підприємства або його активи.

Актуальність теми дослідження. Торгівля займає одне з провідних місць в економічній діяльності всіх країн світу. Торговельні підприємства виконують особливі функції, виступаючи посередником між виробниками та споживачами продукції. Підприємства роздрібної торгівлі потребують особливої уваги, тому що працюють безпосередньо з кінцевими споживачами. Через розвиток ринкових відносин у нашій країні і галузь торгівлі проходить через значні зміни, які потребують розвитку та удосконалення методологій, методик та підходів у бухгалтерському обліку, контролінгу та аналізі.

Особливості функціонування підприємств роздрібної торгівлі мають на увазі активне використання оборотного капіталу, зокрема двох його елементів: запасів і грошових коштів та їх еквівалентів. Господарська діяльність підприємства роздрібної торгівлі базується на операціях з товарами та грошовими коштами. Тому найважливішим є отримання повної та вірогідної інформації про надходження та реалізацію товарів, їх стан та залишки, надходження грошових коштів на рахунки у банку, розрахунок націнки. Від цих даних залежить

коректність сплати податків та визначення фінансового стану підприємства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є АТ «Укрпошта», а **предметом** дослідження – фінансові ресурси АТ «Укрпошта».

Мета нашої роботи – дослідження комплексу методів управління процесами формування, розподілу й ефективного використання фінансових ресурсів акціонерного товариства.

Досягнення цієї мети передбачає виконання певних **завдань**:

- дослідити поняття «капітал підприємства» та його значення;
- дослідити витoki формування капіталу підприємства;
- охарактеризувати принципи формування капіталу підприємства;
- проаналізувати динаміку та структуру АТ «Укрпошта»;
- проаналізувати рентабельність діяльності АТ «Укрпошта»;

Методи дослідження. У бакалаврській роботі були використані загальнонаукові методи аналізу та синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи збору й обробки інформації: вибіркового, угруповань, середніх величин, відносних величин.

Практичне значення нашої роботи полягає в можливості: здійснювати оцінку структури капіталу підприємства роздрібної торгівлі за кількома критеріями; проводити розрахунки оптимальної структури капіталу в межах його певного обсягу з урахуванням зворотного зв'язку між критеріями; визначати та обґрунтовувати можливий спосіб фінансування діяльності підприємств з позицій забезпечення фінансової стійкості, мінімізації витрат на залучення окремих джерел капіталу та підвищення ефективності його використання.

У ході написання кваліфікаційної роботи були використані теоретичні джерела наступних авторів: Бланк І. А., Безгінова Л. І., Даниленко А., Мозговий О., Поддєрьогіна А. М., Терещенко О. О., Федосов В., Амош О. І., Апопій В. В., Голошубова Н. О., Гончаров П. Г., Соколов В.О.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ КАПІТАЛУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, поняття «капітал підприємства»

Термін «капітал» походить від латинського «*capitalis*», що означає «Основний, головний, переважаючий». Проблема його економічної суті займалися багато відомих учених. У їх числі К. Маркс, А. Сміт, Д. Рікардо, Д. Б. Кларк, Дж. Кейнс, Міллер, Модільяні та інші відомі вчені. Адам Сміт пояснює виникнення капіталу з матеріальних благ, якими людина володіє, але використовувати їх безпосередньо для власних потреб не бажає. Він умовно поділяє запаси людини на дві групи.

Капіталом є та група, від якої людина бажає отримати дохід [35].

Джон Стюарт Мілль у своїй роботі «Принципи політичної економії» описує капітал як раніше накопичений запас продуктів минулої праці [40, с. 162].

Таким чином, з точки зору економічної сутності капіталу властиві такі характеристики:

– капітал організації виступає основним фактором виробництва. Загальновідомо, що в економіці капітал, трудові ресурси й земля (та інші природні ресурси) є трьома основними факторами виробництва. Однак капіталу в даній системі економічних факторів відводиться чільна роль, оскільки він взаємопов'язує всі три фактори в єдину виробничу систему;

– капітал характеризує фінансові ресурси організації, що приносять йому дохід. З цієї точки зору капітал може функціонувати окремо від виробничого фактора – у вигляді позичкового капіталу, що формує доходи організації не в операційній (виробничій), а в інвестиційній (фінансовій) сфері його діяльності;

– для власників капітал служить інструментом формування їх добробуту. Він формує необхідний рівень цього добробуту не тільки в сьогоденні, але і в майбутніх періодах. Та частина капіталу, яка була використана в поточному періоді й вже вийшла з його складу, спрямовується на задоволення поточних потреб її власників, фактично перестаючи виконувати функції капіталу. Накопичувана частина формується з метою задоволення потреб власників капіталу в майбутньому;

– капітал – це відображення ринкової вартості підприємства. Тут мова йде саме про власний капітал, сформованому коштом чистих активів організації. При цьому сумарний обсяг використовуваних фірмою власних коштів відображає одночасно і потенціал залучення їм позикового капіталу, який в свою чергу забезпечує отримання додаткового прибутку. У сукупності з іншими, менш вагомими факторами, це формує базу оцінки ринкової вартості підприємства.

Розвиток ринкової економіки та прагнення підприємств до повної господарської незалежності все більше концентрує увагу на процесі контролю над джерелами фінансового забезпечення діяльності, включаючи важливий елемент фінансування як власний капітал. Адже власний капітал не тільки забезпечує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, а й забезпечує фінансову стійкість, впливає на рівень конкурентоспроможності підприємства і є засобом компенсації тимчасово понесених збитків.

Капітал є головним джерелом формування матеріального добробуту його власника. Він підтримує рівень цього добробуту, як в сьогоденні, так і в перспективному часу.

Капітал підприємства ділиться на власний і позиковий капітал підприємства.

Власний капітал – це частина активів на підприємстві, яка залишилася після вирахування всіх його зобов'язань.

Власний капітал включає складові: статутний капітал, власні акції (частки), що викуплені акціонерним товариством у їх власників для подальшого анулювання або перепродажу, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, цільове фінансування і надходження. Власний капітал відображений в третьому розділі пасиву балансу.

Власний капітал утворюється двома шляхами:

- внесенням власниками підприємства грошей та інших активів – це інвестований капітал;
- накопиченням суми доходу, яка залишається на підприємстві – це накопичений капітал [40, с. 160].

За рівнем відповідальності власний капітал поділяється на:

- статутний капітал;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- цільові фонди;
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

1.2. Формування та класифікація капіталу підприємства

Капітал являє собою накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності [9, с. 251].

Капітал підприємства класифікується за такими основними ознаками (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1

Класифікація капіталу підприємства

<i>Ознаки класифікації</i>	<i>Класифікаційні групи</i>
I. За джерелами залучення	
1. За титулом власності капіталу, який формується	<ul style="list-style-type: none"> • Власний капітал. • Позиковий капітал.
2. За групами джерел залучення капіталу стосовно підприємства.	<ul style="list-style-type: none"> • Капітал, залучений з внутрішніх джерел. • Капітал, залучений із зовнішніх джерел.
3. За державною власністю власників капіталу, які надають його в господарське використання.	<ul style="list-style-type: none"> • Національний вітчизняний капітал. • Іноземний капітал.
4. За формами власності капіталу, наданого підприємству.	<ul style="list-style-type: none"> • Державний капітал. • Приватний капітал.
II. За формами залучення	
1. За організаційно-правовими формами залучення капіталу підприємством	<ul style="list-style-type: none"> • Акціонерний капітал • Частковий капітал • Індивідуальний капітал
2. За натурально-речовою формою залучення капіталу	<ul style="list-style-type: none"> • Капітал у грошовій формі • Капітал у фінансовій формі • Капітал в матеріальній формі • Капітал в нематеріальній формі
3. За тимчасовим періодом залучення капіталу	<ul style="list-style-type: none"> • Довгостроковий (перманентний) капітал • Короткостроковий капітал
III. За характером використання	
1. За ступенем залучення в економічний процес	<ul style="list-style-type: none"> • Капітал, який використовується в економічному процесі • Капітал, який не використовується в економічному процесі
2. За сферами використання в економіці	<ul style="list-style-type: none"> • Капітал, який використовується в реальному секторі економіки • Капітал, який використовується в фінансовому секторі економіки
3. За напрямками використання в господарській діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • Капітал, що використовується як інвестиційний ресурс • капітал, що використовується як виробничий ресурс • капітал, що використовується як кредитний ресурс

4. За особливостями використання в інвестиційному процесі	<ul style="list-style-type: none"> • Початковий капітал • Реінвестований капітал • Де інвестований капітал
5. За особливостями використання у виробничому процесі	<ul style="list-style-type: none"> • Основний капітал • Оборотний капітал
6. За ступенем залученості у виробничому процесі	<ul style="list-style-type: none"> • Працюючий капітал • Непрацюючий капітал
7. За рівнем ризику	<ul style="list-style-type: none"> • Низькоризиковий капітал • Середньоризикової капітал • Високоризиковий капітал
8. За відповідності правовим нормам використання	<ul style="list-style-type: none"> • Легальний капітал • Тіньовий капітал

Розглянемо більш докладно окремі види капіталу, які залучаються і використовуються підприємством, відповідно до наведеної класифікації за основними ознаками.

За ступенем власності формується капітал підприємства, який поділяється на два основних види – власний і позиковий. У системі джерел залучення, капітал має визначальний характер [9, с. 253].

Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності й використовуються ним для формування певної частини його активів. Ця частина активів, сформована за рахунок інвестованого в них власного капіталу, являє собою чисті активи підприємства.

Позиковий капітал характеризує залучені для фінансування розвитку підприємства на поворотній основі кошти чи інші майнові цінності. Усі форми позикового капіталу, використовуваного підприємством, являють собою його фінансові Зобов'язання, що підлягають погашенню в передбачені терміни.

За групами джерел залучення капіталу стосовно підприємства виділяють наступні його види – капітал, який притягається з внутрішніх джерел, і капітал, який притягається із зовнішніх джерел [9, с. 254].

Капітал, який притягається з внутрішніх джерел, характеризує власні й позикові фінансові кошти, що формуються безпосередньо на підприємстві для забезпечення його розвитку. Основу власних

фінансових коштів, сформованих із внутрішніх джерел, становить капіталізується частина чистого прибутку підприємства («нерозподілений прибуток»). Основу позикових фінансових коштів, що формуються всередині підприємства, складають поточні зобов'язання за розрахунками («внутрішні рахунки нарахувань»).

Капітал, який притягається з зовнішніх джерел, характеризує ту його частину, яка формується поза межами підприємства. Вона охоплює притягається з боку як власний, так позиковий капітал. Склад джерел цієї групи формування капіталу досить численний і буде детально розглянуто у відповідних розділах.

За національну приналежність власників капіталу, що надає його в господарське використання, розрізняють національний (вітчизняний) та іноземний капітал, інвестований у підприємство.

Національний капітал, який притягається підприємством, дозволяє йому більшою мірою координувати свою господарську діяльність з економічною політикою держави. Крім того, цей Вид капіталу, як правило, більш доступний для підприємств малого та середнього бізнесу. Разом з тим, на сучасному етапі економічного розвитку країни об'єм вільного національного капіталу дуже обмежений, що не дозволяє забезпечити суб'єктам господарювання не обхідні темпи економічного зростання.

Іноземний капітал залучається, як правило, середніми та великими підприємствами, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Хоча обсяг пропозиції капіталу на світовому його ринку досить значний, умови його залучення вітчизняними суб'єктами господарювання дуже обмежені в силу високого рівня економічного і політичного ризику для іноземних інвесторів.

За формою власності капіталу, що надається підприємству, виділяють приватний і державний. Ця класифікація капіталу використовується перш за все в процесі формування статутного фонду

підприємства. Вона служить основою відповідної Класифікації підприємств за формами власності.

За організаційно-правовими формами залучення капіталу підприємством виділяють акціонерний, пайовий та індивідуальний його види. Такий поділ капіталу відповідає узагальненої класифікації підприємств за організаційно-правовими формами діяльності [9, с. 254].

Акціонерний капітал формується підприємствами, створеними у формі акціонерних товариств (компаній) відкритого або закритого типу. Такі корпоративні підприємства мають широкі можливості формування капіталу із зовнішніх джерел шляхом емісії акції. При досить високу інвестиційну привабливість таких підприємств їх акціонерний капітал може бути сформований за участю іноземних інвесторів [9, с. 255].

Пайовий капітал формується партнерськими підприємствами, створеними у формі товариств з обмеженою відповідальністю, командитних товариств і т. п. Такі підприємства, а відповідно і вид пайового капіталу, набули найбільшого поширення в сучасних умовах.

Індивідуальний капітал характеризує форму його залучення при створенні індивідуальних підприємств – сімейних і т. п. У сучасних умовах індивідуальні підприємства не отримали ще широкого розвитку в нашій країні, в той час як в іноземній практиці вони є найбільш масовими (складаючи 70 – 75% загального числа всіх підприємств). Створення нових індивідуальних підприємств стримується недостатністю стартового капіталу у підприємців і недостатньо високим рівнем кон'юнктури на більшості сегментів ринку товарів і послуг. За натурально-речовим формам залучення капіталу сучасна економічна теорія виділяє наступні його види: капітал у грошовій формі; капітал у фінансовій формі; капітал в матеріальній формі; капітал в нематеріальній формі. Інвестування капіталу в цих формах дозволено законодавством при створенні нових підприємств, збільшенні обсягу їхніх статутних фондів [9, с. 255].

Капітал у грошовій формі є найбільш поширеним його видом, що залучаються підприємством. Універсальність цього виду капіталу проявляється в тому, що він легко може бути трансформований в будь-яку форму капіталу, необхідного підприємству для здійснення господарської діяльності.

Капітал у фінансовій формі залучається підприємством у вигляді різноманітних фінансових інструментів, внесених до його статутного фонду. Такими фінансовими інструментами можуть виступати акції, облігації, депозитні рахунки й сертифікати банків та інші їх види. У вітчизняній господарській практиці залучення капіталу в фінансовій формі використовується підприємствами реального сектора економіки вкрай рідко.

Капітал у матеріальній формі залучається підприємством у вигляді різноманітних капітальних товарів (машин, устаткування, будівель, приміщенні), сировини, матеріалів, напівфабрикатів, а в окремих випадках – і у вигляді споживчих товарів (в основному підприємствами торгівлі).

Капітал у нематеріальній формі залучається підприємством у вигляді різноманітних нематеріальних активів, які не мають речової форми, але безпосередньо беруть участь в його господарській діяльності та формуванні прибутку. До цього виду капіталу відносяться права користувачів окремими природними ресурсами, патентні права на використання винаходів, «ноу-хау», права на промислові зразки і моделі, товарні знаки, комп'ютерні програми та інші нематеріальні види майнових цінностей [9, с. 256].

За тимчасового періоду залучення виділяють капітал довгостроковий (перманентний) і короткостроковий.

1. Довгостроковий капітал, який притягається підприємством, складається з власного капіталу, а також з позикового капіталу з терміном використання більше одного року. Сукупність власного і

довгострокового позикового капіталу, сформованого підприємством, характеризується терміном «перманентний капітал».

2. Короткостроковий капітал залучається підприємством на період до одного року. Він формується для задоволення тимчасових господарських потреб підприємства, пов'язаних з циклічністю господарської діяльності, тимчасовим зростанням кон'юнктури ринку тощо.

Капітал, який використовується в економічному процесі, характеризує його як економічний ресурс, залучений до суспільного виробництва з метою отримання доходу.

Капітал, відсутня в економічному процесі (або «мертвий капітал»), є раніше накопичену його частина, яка в силу певних причин ще не отримала використання в економічному процесі. Такий капітал не тільки не приносить дохід його власнику, але втрачає свою реальну вартість у процесі зберігання в формі витрат «втрачених можливостей» [9, с. 257].

За сферами використання в економіці капітал у теперішній господарській практиці підрозділяється на два основних види – використовуваний в реальному або фінансовому секторах економіки. Такий поділ капіталу має дещо умовний характер, тому що базується на відповідній класифікації підприємств, а не операцій капіталу, що здійснюються в різних секторах економіки [9, с. 258].

1. Капітал, який використовується в реальному секторі економіки, характеризує його сукупність, залучену на підприємствах цього сектора – в промисловості, на транспорті, в сільському господарстві, у торгівлі й т.п. (хоча певна частина капіталу цих підприємств може бути пов'язана з операціями на фінансовому ринку).

2. Капітал, що використовується як інвестиційний ресурс, становить певну частину капіталу підприємств, як реального, так і фінансового секторів економіки, залучену безпосередньо в

інвестиційному процесі. На підприємствах першої групи ця частина капіталу використовується переважно для здійснення реального інвестування (як правило, у формі капітальних вкладень), а на підприємствах другої групи – для здійснення фінансового інвестування (як правило, у формі вкладень в цінні папери).

3. Капітал, що використовується як кредитний ресурс, становить переважну частину капіталу таких установ фінансового сектора економіки, як комерційні банки та небанківські кредитні інститути. Певною мірою капітал як кредитний ресурс може використовуватися в дозволених законодавством формах і іншими фінансовими інститутами (факторинговими компаніями, лізингові ми компаніями й т.п.). Використання частини капіталу для надання товарного (комерційного) кредиту підприємствами реального сектора економіки до оскільки він розглядався виду не відноситься (цей вид операцій здійснюється ними за рахунок капіталу, використовуваного як виробничий ресурс) [9, с. 257].

Спочатку капітал, що інвестується характеризує обсяг спочатку сформованих інвестиційних ресурсів, спрямованих на фінансування конкретного об'єкта (інструменту) інвестування (або певну їх сукупність – інвестиційний портфель).

4. Реінвестований капітал характеризує повторне його вкладення в конкретний об'єкт або інструмент інвестування шляхом коштів поворотного чистого грошового потоку (чистого прибутку, амортизаційних відрахувань і т.п.).

5. Де інвестований капітал характеризує часткове його вилучення з відповідного об'єкта інвестування або інвестиційного портфеля в цілому (шляхом продажу відповідних активів).

За особливостями використання у виробничому процесі виділяють основний капітал і оборотний капітал підприємства. Характеристика кожного з цих видів використовуваного капіталу докладно викладена в розділі «оборот капіталу».

За ступенем залученості у виробничому процесі в практиці фінансового менеджменту виділяють працюючий і непрацюючий капітал.

Працюючий капітал характеризує ту його частину, яка бере безпосередню участь у формуванні доходів і забезпеченні операційної або інвестиційної діяльності підприємства,

Непрацюючий капітал (або «мертвий» капітал в рамках підприємства) характеризує ту його частину, яка авансована в активи, які не беруть безпосередньої участі в здійсненні різних видів операційної або інвестиційної діяльності підприємства та формуванні його доходів. Прикладом цього виду капіталу є кошти підприємства, авансовані в невикористовувані приміщення та обладнання; запаси сировини і матеріалів для продукції, знятої з виробництва; готова продукція, на яку повністю відсутній попит покупця в зв'язку з втратою нею споживчих якостей і т.п.

За рівнем ризику використовуваний капітал поділяється на три основні групи – безризиковий капітал; середньоризиковий капітал; високоризиковий капітал [9, с. 258].

Безризиковий капітал характеризує ту його частину, яка використовується для здійснення безризикових операцій, пов'язаних з виробничою або інвестиційною діяльністю підприємств.

Низькоризиковий капітал характеризує його використання у виробничих та інвестиційних операціях, рівень ризику яких нижче середньоринкового.

Середньо ризикової капітал характеризує ту його частину, яка залучена в операціях виробничого або інвестиційного характеру, рівень ризику яких приблизно відповідає середньоринкового.

Високоризиковий («венчурний», «спекулятивний») капітал характеризує його використання в операційній діяльності, заснованої на

принципово нових технологіях і пов'язаної з випуском принципово нових продуктів (так званий «венчурний капітал»).

За відповідності правовим нормам використання виділяють «реальний» і «тіньовий» капітал, який використовується в господарській діяльності підприємств. Широко використовується на сучасному етапі економічного розвитку країни тіньовий капітал, значною мірою є своєрідною реакцією підприємців на встановлені державою жорсткі «правила гри» в економіці, у першу чергу, на невиправдано високий рівень оподаткування підприємницької діяльності [9, с. 259].

Зростання обсягу використання «тіньового» капіталу в господарській діяльності підприємств служить для держави своєрідним індикатором низької ефективності прийнятих рішень в галузі податкового регулювання, використання капіталу у підприємницькій діяльності з позицій дотримання інтересів як держави, так і власників капіталу.

Капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів [34, с. 9].

Формується капітал підприємства як шляхом власних (внутрішніх), так і шляхом позикових (зовнішніх) джерел.

Власний капітал – це загальна вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності і використовуються для формування певної частини активів (Рис. 1.1).

Позиковий капітал – це кредити банків і фінансових компаній, позики, кредиторська заборгованість, лізинг, комерційні папери та ін. Він поділяється на довгостроковий (понад рік) і короткостроковий (до року) [26, с. 45] (Рис. 1.2).

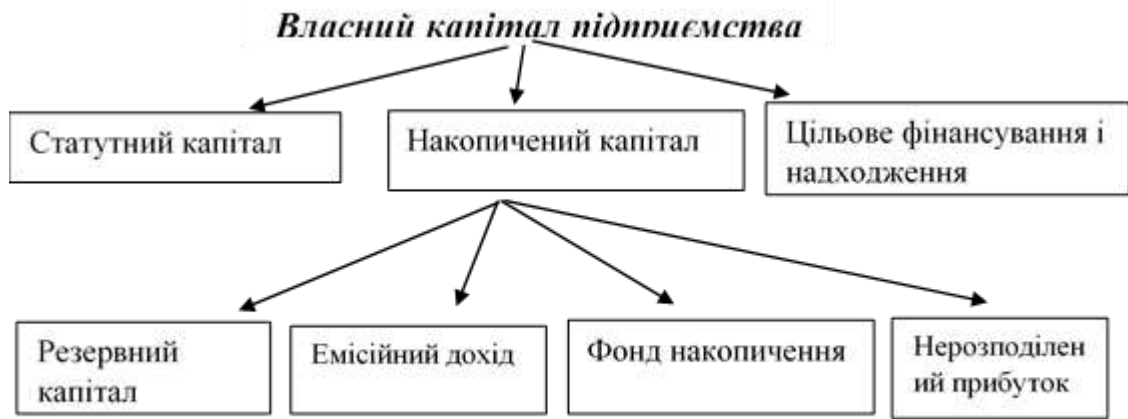

Рис. 1.1 Види власного капіталу підприємства

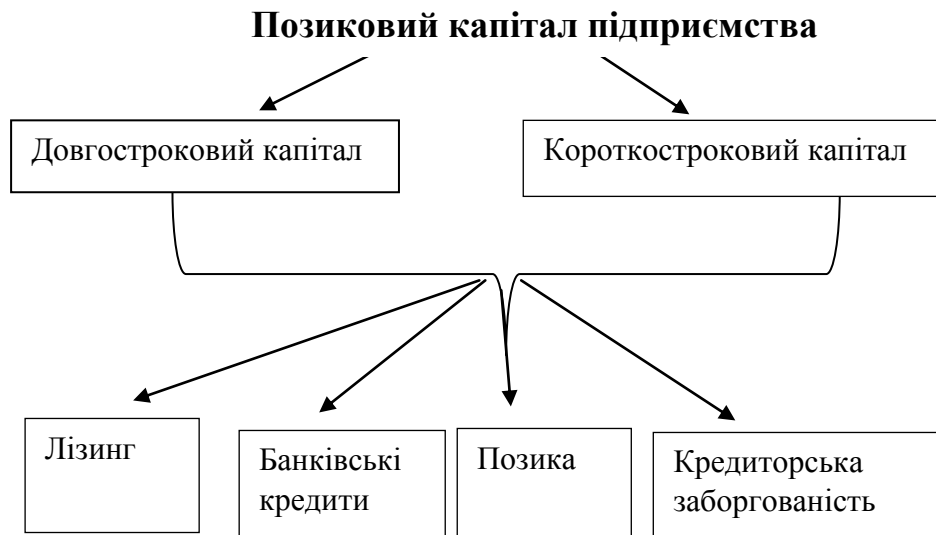

Рис. 1.2 Склад позикового капіталу підприємства

Управління власним капіталом пов'язане не тільки з забезпеченням ефективного використання вже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства. Власні фінансові ресурси класифікуються на внутрішні та зовнішні [21, с. 150].

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, вона формує більшу частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно,

і зростання ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах з високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів; проте суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування. Інші внутрішні джерела не грають помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків до статутного фонду) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безкоштовна фінансова допомога, яка надається, як правило, лише окремим державним підприємствам. До числа інших зовнішніх джерел входять безкоштовно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу.

Позиковий капітал підприємств може утворюватися за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів.

Перша група – зовнішні джерела позикових коштів. Ця група джерел складається з двох підгруп – зовнішні довгострокові та зовнішні короткострокові джерела позикового капіталу [23, с. 87].

Для формування довгострокового позикового фінансового капіталу використовують зовнішні довгострокові фінансові ресурси, у першу чергу, довгострокові облігаційні позики, довгострокові банківські кредити й фінансовий лізинг. У світовій практиці активно використовується і довгостроковий податковий кредит і податкові пільги.

1.3. Засади формування капіталу підприємства

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства багато в чому визначається формуванням його капіталу. Основною метою формування підприємства є задоволення потреб підприємства в придбанні необхідних активів і оптимізації його структури з позицій забезпечення умов ефективного його використання. З урахуванням цієї мети процес формування капіталу будується на основі наступних принципів:

I. Облік перспектив розвитку господарської діяльності підприємства. Процес формування обсягу і структури капіталу підпорядкований завданням забезпечення його господарської діяльності не тільки на початковій стадії функціонування підприємства, а й в найближчій перспективі. Забезпечення цієї перспективності формування капіталу досягається шляхом включення всіх розрахунків, пов'язаних з формуванням капіталу в бізнес-план створення продукту.

II. Забезпечення відповідності обсягів капіталу, що залучається обсягом формованих активів підприємства. Загальна потреба капіталу ґрунтується на потреби в оборотних і необоротних активах підприємства. Ця загальна потреба в капіталі включає 2 групи майбутніх витрат:

- передстартові витрати;
- стартовий капітал.

Передстартові йдуть на створення підприємства і являють собою невеликі суми фінансових засобів, необхідних для розробки бізнес-планів і фінансування пов'язаних з бізнес-планом дослідженнями. Ці витрати мають разовий характер.

1. Прямий метод розрахунку загальної потреби в капіталі. Він заснований на розрахунку необхідної суми активів, що дозволяють

підприємству розпочати господарську діяльність, тобто загальна сума активів дорівнює загальній потребі в капіталі.

2. Непрямий метод розрахунку загальної потреби в капіталі. Заснований на використанні такого показника – капіталомісткість продукції – цей показник дає уявлення про те, який розмір капіталу використовується в розрахунку на одиницю виробленої / реалізованої продукції. Розраховується в розрізі галузі або підгалузі економіки шляхом ділення загальної суми капіталу, що використовується (власний і позиковий) на загальний обсяг виробленої чи реалізованої продукції. Цей показник застосовується зазвичай на попередніх етапах розробки бізнес-плану.

III. Забезпечення оптимальної структури капіталу з позицій ефективного його функціонування. Умови формування високих кінцевих результатів діяльності підприємства значною мірою залежать від структури використовуваного капіталу. Структура капіталу являє собою співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів використовуваних підприємством у процесі своєї господарської діяльності.

Отже, наукове узагальнення та обґрунтування ролі управління структурою капіталу підприємства в системі для забезпечення його ефективного функціонування засвідчили необхідність та важливість оптимізації структури капіталу підприємств усіх галузей економіки.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА АТ «УКРПОШТА»

2.1. Оцінка господарсько-економічної діяльності «Укрпошта»

Акціонерне товариство «Укрпошта» (АТ «Укрпошта») – це державне підприємство поштового зв'язку, підпорядковане Міністерству інфраструктури України, національний оператор поштового зв'язку.

Підприємство забезпечує надання універсальних послуг поштового зв'язку, перелік яких і відповідні тарифи затверджуються Національною комісією з питань регулювання зв'язку, а також має виключне право на видання, введення в обіг та організацію розповсюдження поштових марок, маркованих конвертів і карток, а також виведення їх з обігу в Україні.

До складу підприємства входить 29 філій (Генеральна дирекція, 25 регіональних дирекцій, ГНЦ «Зелена Буча», Дирекція оброблення та перевезення пошти, Інформаційно-розрахункова дирекція та Автотранспошта), корпоративне видання «Поштовий вісник».

У 2016 «Укрпошта» переслала понад 700 мільйонів одиниць міжнародних відправлень. Майже половину доходу підприємства становлять фінансові послуги. Фінансові послуги станом на початок 2017 становлять 46 % загальних доходів «Укрпошти», яка є лідером в Україні з доставлення пенсій, рахунків і прийняття платежів. Водночас підприємство щороку втрачає значну частину клієнтів-пенсіонерів через те, що не має можливості надавати ці послуги якісно і, на відміну від банків, працює лише з готівкою.

«Укрпошта» є третім роботодавцем України. У її складі 11 700 поштових відділень, понад 1 млн квадратних метрів приміщень.

В останні роки (2017) частка підприємства на ринку посилок скоротилася до майже 20 %, але «Укрпошта» разом із «Новою поштою» є лідерами на ринку доставлення та електронної комерції України.

2 лютого 1994 року на підставі рішення Кабінету Міністрів України було створено Українське об'єднання поштового зв'язку «Укрпошта» як окрема державна структура у результаті реформування галузі зв'язку (розподілу на поштовий та електрозв'язок). На той момент до її складу увійшли 26 поштамтів, 54 міських та 483 районні вузли поштового зв'язку, 11875 сільських відділень, 98 пересувних відділень, 204 пункту поштового зв'язку.

У липні 1998 року об'єднання було реорганізовано в УДППЗ «Укрпошта» (Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта») згідно з Програмою реструктуризації Укрпошти, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 04 січня 1998 р. за № 1.

З 1999 року Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» перетворено в унітарне підприємство, що засноване на державній власності та належить до сфери управління Міністерства інфраструктури України. У тому ж році введено і нову 5-ти значну систему поштової індексації України. З 1 березня 2017 року набрав чинності наказ міністра інфраструктури Володимира Омеляна від 16 лютого 2017 року про припинення діяльності Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» та створення публічного акціонерного товариства «Укрпошта» за зразком найкращих європейських поштових компаній, таких як *Deutsche Post*, *Austria Post* або *PostNL*. Також згідно з наказом буде створено Наглядову раду у складі 7 членів, 5 з яких є незалежними директорами. Кандидати на посаду незалежних членів будуть обиратися через конкурсний відбір, порядок проведення якого визначається Кабміном.

Згідно з новим статутом компанії, держава в особі Мінінфраструктури є засновником і єдиним акціонером «Укрпошти». Проте акції підприємства повністю належать державі, тому що Укрпошта знаходиться в списку стратегічних підприємств країни. Міністерство здійснюватиме функції з управління корпоративними правами держави, з кількістю акцій 6518597 шт. номінальною вартістю 1000,00 грн кожна та загальною номінальною вартістю 6 млрд 518 млн 597 тис. грн.

2.2. Аналіз та оцінка капіталу підприємства

Аналіз капіталу підприємства здійснюється на основі агрегованого балансу підприємства та структури і динаміки короткострокових зобов'язань.

Аналіз капіталу підприємства передбачає проведення аналізу складу капіталу та його структури, зміни складових капіталу і джерел його формування [16, с. 93].

Основними методами аналізу капіталу є вертикальний і горизонтальний методи, які застосовуються до аналізу балансу, а також метод фінансових коефіцієнтів.

Проведемо аналіз фінансового стану АТ «Укрпошта» 2017 – 2019 рокт у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності
АТ «Укрпошта» за 2017– 2019 роки

Показники	На кінець року				Абсолютне відхилення
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0.6	0.7	0.6	-0.1	-0.02
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.6	0.7	0.6	-0.05	0.00
Коефіцієнт фінансової залежності	0.4	0.3	0.4	0.1	0.02
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	0.6	0.5	0.7	0.2	0.05
Коефіцієнт загальної платоспроможності	2.6	3.0	2.5	-0.5	-0.1
Коефіцієнт поточної платоспроможності	1.8	2.0	1.8	-0.1	0.1
Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів	0.03	0.02	0.1	0.03	0.02
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0.9	1.0	0.9	-0.04	-0.04
Коефіцієнт участі акціонерного капіталу	0.5	0.6	0.5	-0.1	-0.01

Коефіцієнт платоспроможності становить на кінець 2019 року становить 0.6 (8018382 / 13331379). Даний показник є високим і свідчить про те, що більшу частину майна в поточному році становить власний капітал. За останній рік значення показника зменшилося на 0.1, а у порівнянні із 2017 роком, значення показника платоспроможності зменшилося на 0.02.

Коефіцієнт фінансової стійкості становить на кінець 2019 року 0.6 $((8018382 + 474351) / 13331379)$. Даний показник є вищим рекомендованого рівня (0,6), що є позитивним фактором для підприємства. За останній рік досліджуваний показник зменшився на 0.05, а в порівнянні із показником за 2017 рік – зменшився на 0.00.

Коефіцієнт фінансової залежності склав на кінець 2019 року 0.4 $((13331379 - 8018382) / 13331379)$. У порівнянні із показником за 2018 рік значення показника зросло на 0.1, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта фінансової залежності зросло на 0.02.

Коефіцієнт фінансового левериджу склав на кінець 2019 року 0.7 $((13331379 - 8018382) / 8018382)$. У порівнянні із 2018 роком, значення показника зросло на 0.2, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта фінансового левериджу зросло на 0.05.

Коефіцієнт загальної платоспроможності склав на кінець 2019 року 2.5 $((3636562 + 9694817) / (13331379 - 8018382))$. У порівнянні із 2018 роком, значення показника зменшилося на 0.5, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта загальної платоспроможності зменшилося на 0.1.

Коефіцієнт поточної платоспроможності склав на кінець 2019 року 1.8 $((8947518 + 5167377) / 4838646)$. У порівнянні із 2018 роком, значення показника зменшилося на 0.1, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта поточної платоспроможності зросло на 0.1.

Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів склав у 2019 році 0.1 $(474351 / (8018382 + 262650))$. У порівнянні із 2018 роком, значення коефіцієнта зросло на 0.03, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта поточної платоспроможності зросло на 0.02.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості склав у 2019 році 0.9 $(4838646 / (4838646 + 474351))$. У порівнянні із 2018 роком, значення

коефіцієнта зменшилося на 0.04, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта поточної платоспроможності зменшилося на 0.04.

Коефіцієнт участі акціонерного капіталу склав у 2019 році 0.5 (6518597 / 12991233). У порівнянні із 2018 роком, значення коефіцієнта зменшилося на 0.1, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта поточної платоспроможності зменшилося на 0.01.

Підсумовуючи дослідження зазначимо, що фінансовий стан підприємства є стійким та стабільним, про що свідчить значення показника фінансової стійкості 0.6.

Проведемо аналіз ефективності використання основного капіталу в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Аналіз показників ефективності використання основного капіталу АТ «Укрпошта» за 2017-2019 роки

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення,	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Частка основного капіталу у власному	0.4	0.5	0.4	-0.01	0.05
Коефіцієнт модернізації	0.3	0.3	0.3	0.03	0.1
Коефіцієнт реальної вартості майна	0.3	0.3	0.3	-0.04	0.02

За даними аналізу ми бачимо, що частка основного капіталу у власному становить на кінець 2019 року 0.4 (3538019 / 8018382). За останній рік показник зменшився на 0.01, а в порівнянні зі значенням на кінець 2017 року, показник зменшився на 0.05.

Коефіцієнт модернізації становить на кінець 2019 року 0.3 (1783275 / 5321294). За останній рік показник зменшився на 0.03, а в порівнянні зі значенням на кінець 2017 року, показник зменшився на 0.1.

Коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення становить на кінець 2019 року 0.3 ((3538019 +8422 +60807) / 13331379). За останній рік показник зменшився на 0.04, а в порівнянні із значенням на кінець 2017 року, показник зменшився на 0.02.

Підсумовуючи дослідження зазначимо, що основний капітал сформований шляхом власних джерел фінансування. Основні засоби застарівають, і їх ефективність щороку зменшується, тому потрібно проводити інвестування в оновлення основного капіталу.

Проведемо аналіз ефективності використання оборотного капіталу (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

**Аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу
АТ «Укрпошта» за 2017 – 2019 роки**

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Власний оборотний капітал	4541129	3969900	4381820	411920	-159309
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0.6	0.5	0.5	-0.02	0.02
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0.3	0.4	0.3	-0.02	-0.02

Власний оборотний капітал становить на кінець 2019 року 4381820 (7521963 – 3636562) тис. грн. За останній рік вартість власного

оборотного капіталу збільшилася на 411920 тис. грн, а у порівнянні із значенням за 2017 рік зменшилася на 159309 тис. грн, що є негативним фактором.

Коефіцієнт маневреності власних коштів становить на кінець 2019 року 0.5 (4541129 / 8052797). За останній рік показник збільшився на 0.02 тис. грн, а у порівнянні із значенням за 2017 рік зменшився на 0.02 тис. грн, що є негативним фактором.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом становить на кінець 2019 року 0.3 (4381820 / 13331379). За останній рік показник зменшився на 0.02 тис. грн, а у порівнянні із значенням за 2017 рік зменшився на 0.02 тис. грн, що є негативним фактором.

Порядок розрахунків показників.

Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності) на кінець 2017 року: $8052797 / 12991233 = 0.6$;

Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності) на кінець 2018 року: $7521963 / 11282892 = 0.7$;

Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності) на кінець 2019 року: $8018382 / 13331379 = 0.6$;

Коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2017 року: $(8052797 + 262650) / 12991233 = 0.6$;

Коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2018 року: $(7521963 + 186591) / 11282892 = 0.7$;

Коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2019 року: $(8018382 + 474351) / 13331379 = 0.6$;

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець 2017 року: $(12991233 - 8052797) / 12991233 = 0.4$;

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець 2018 року: $(11282892 - 7521963) / 11282892 = 0.3$;

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець 2019 року: $(13331379 - 8018382) / 13331379 = 0.4$;

Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу) на кінець 2017 року: $(12991233 - 8052797) / 8052797 = 0.6;$

Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу) на кінець 2018 року: $(11282892 - 11282892) / 7521963 = 0.5;$

Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу) на кінець 2019 року: $(13331379 - 8018382) / 8018382 = 0.7;$

Коефіцієнт загальної платоспроможності на кінець 2017 року: $(3511668 + 9479565) / (12991233 - 8052797) = 2.6;$

Коефіцієнт загальної платоспроможності на кінець 2018 року: $(3552063 + 7730829) / (11282892 - 7521963) = 3.0;$

Коефіцієнт загальної платоспроможності на кінець 2019 року: $(3636562 + 9694817) / (13331379 - 8018382) = 2.5;$

Коефіцієнт поточної платоспроможності на кінець 2017 року: $(8272530 + 5441039) / 4675786 = 1.8;$

Коефіцієнт поточної платоспроможності на кінець 2018 року: $(7115906 + 5176813) / 3574338 = 2.0;$

Коефіцієнт поточної платоспроможності на кінець 2019 року: $(8947518 + 5167377) / 4838646 = 1.8;$

Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів на кінець 2017 року: $262650 / (8052797 + 262650) = 0.03;$

Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів на кінець 2018 року: $186591 / (7521963 + 262650) = 0.02;$

Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів на кінець 2019 року: $474351 / (8018382 + 262650) = 0.1;$

Коефіцієнт короткострокової заборгованості на кінець 2017 року: $4675786 / (4675786 + 262650) = 0.9;$

Коефіцієнт короткострокової заборгованості на кінець 2018 року: $3574338 / (3574338 + 186591) = 1.0;$

Коефіцієнт короткострокової заборгованості на кінець 2019 року: $4838646 / (4838646 + 474351) = 0.9;$

Коефіцієнт участі акціонерного капіталу на кінець 2017 року:
 $6518597 / 12991233 = 0.5;$

Коефіцієнт участі акціонерного капіталу на кінець 2018 року:
 $6518597 / 11282892 = 0.6;$

Коефіцієнт участі акціонерного капіталу на кінець 2019 року:
 $6518597 / 13331379 = 0.5;$

Частка основного капіталу у власному на кінець 2017 року:
 $3160356 / 8052797 = 0.4;$

Частка основного капіталу у власному на кінець 2018 року:
 $3424096 / 7521963 = 0.5;$

Частка основного капіталу у власному на кінець 2019 року:
 $3538019 / 8018382 = 0.4;$

Коефіцієнт модернізації на кінець 2017 року: $1241177 / 4401533 = 0.3;$

Коефіцієнт модернізації на кінець 2018 року: $1522003 / 4946099 = 0.3;$

Коефіцієнт модернізації на кінець 2019 року: $1783275 / 5321294 = 0.3;$

Коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення на кінець 2017 року: $(3160356 + 136213 + 7724 + 91799) / 12991233 = 0.3;$

Коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення на кінець 2018 року: $(3424096 + 159774 + 1081 + 7064 + 67918) / 11282892 = 0.3;$

Коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення на кінець 2019 року: $(3538019 + 8422 + 60807) / 13331379 = 0.3;$

Власний оборотний капітал на кінець 2017 року: $8052797 - 3511668 = 4541129;$

Власний оборотний капітал на кінець 2018 року: $12991233 - 3552063 = 3969900;$

Власний оборотний капітал на кінець 2019 року: $7521963 - 3636562 = 4381820$;

Коефіцієнт маневреності власних коштів на кінець 2017 року: $4541129 / 8052797 = 0.6$;

Коефіцієнт маневреності власних коштів на кінець 2018 року: $3969900 / 12991233 = 0.5$;

Коефіцієнт маневреності власних коштів на кінець 2019 року: $4381820 / 7521963 = 0.5$;

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2017 року: $4541129 / 12991233 = 0.3$;

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2018 року: $3969900 / 11282892 = 0.4$;

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2019 року: $4381820 / 13331379 = 0.3$;

2.3. Оцінка та аналіз джерел власного та позичкового капіталу

Розрахуємо показники рентабельності капіталу підприємства. Даний показник розраховується відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу (активів) підприємства. Проведемо його дослідження в таблиці 2.4.

За даними таблиці ми бачимо, що рентабельність капіталу в 2017 році складає -1.9% ($-177480 / 9431081 * 100$), у 2018 році рентабельність капіталу склала -4.2% ($-507781 / 12137062.5 * 100$), у 2019 році показник склав 4.0% ($496419 / 12307135.5 * 100$). За досліджуваний період відбулося збільшення показника на 5.9% .

Таблиця 2.4

**Аналіз рентабельності капіталу (активів) АТ «Укрпошта» за
2017 – 2019 роки**

Показники	За рік			Абсолютне відхилення,	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн	9431081	12137062.5	12307135.5	170073	2876054.5
Чистий прибуток, тис. грн	-177480	-507781	496419	1004200	673899
Рентабельність капіталу, %	-1.9	-4.2	4.0	8.2	5.9

Не менш важливим показником є рентабельність власного капіталу. Він визначається як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу. Проведемо дослідження власного капіталу в таблиці 2.5

Таблиця 2.5

**Аналіз рентабельності власного капіталу АТ «Укрпошта» за
2017 – 2019 роки**

Показники	За рік			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	5514668	7787380	7770172.5	-17207.5	2255504.5
Чистий прибуток, тис. грн	-177480	-507781	496419	1004200	673899
Рентабельність власного капіталу, %	-3.2	-6.5	6.4	12.9	9.6

За результатами дослідження видно, що рентабельність власного капіталу в 2017 році складає -3.2% ($-177480 / 5514668 * 100$), в 2018 році рентабельність власного капіталу склала -6.5% ($-507781 / 7787380 * 100$), в 2019 році показник склав 6.4% ($496419 / 7770172.5 * 100$). За досліджуваний період відбулося збільшення показника на 9.6%.

Проведемо аналіз залученого (позичкового капіталу) в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

**Аналіз рентабельності залученого капіталу АТ «Укрпошта» за
2017– 2019 роки**

Показники	За рік				Абсолютне відхилення, ±
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Середньорічна вартість залученого капіталу, тис. грн	3916413	4349682.5	4536963	187280.5	620550
Чистий прибуток, тис. грн	-177480	-507781	496419	1004200	673899
Рентабельність залученого капіталу, %	-3.2	-6.5	6.4	12.9	9.6

Рентабельність залученого капіталу в 2017 році складає -3.2% $(-177480 / 3916413 * 100)$, у 2018 році рентабельність власного капіталу склала -6.5% $(-507781 / 4349682.5 * 100)$, у 2019 році показник склав 6.4% $(496419 / 4536963 * 100)$. За досліджуваний період відбулося збільшення показника на 9.6%.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИ ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оптимізація структури капіталу АТ «Укрпошта»

Аналіз структури капіталу є однією з найбільш важливих і складних проблем фінансового управління підприємством [15, с. 56]. Тому необхідно зрозуміти концепцію «оптимізації структури капіталу».

Згідно з визначенням, у тлумачному словнику економічних термінів, оптимізація – це пошук найбільшого відповідного рішення є компромісом з багатьох різних встановлених критеріїв оптимальності.

Знайдене рішення є найбільш вдалим з багатьох точок зору (критеріїв) одночасно, хоча, ймовірно, не найкраще для кожного з критеріїв оптимальності [43, с. 231].

Суть принципу оптимізації полягає у виборі такого рішення, яке найкращим чином враховує внутрішні можливості й зовнішні умови підприємства. Оптимізація – це вибір економічного показника, що дозволяє порівняти ефективність будь-яких рішень

Наприклад, на думку І. А. Бланк, оптимальна структура капіталу полягає в використанні співвідношення акціонерного та боргового капіталу за умови забезпечення ефективною пропорційності співвідношення фінансової прибутковості (відношення акціонерного капіталу) і життєздатності, яке максимізує його ринкову вартість [10, с. 156].

У наш час найбільш широко розвиненими західними фінансистами-теоретиками є дві основні теорії, що конкурують між собою – статична та ієрархічна теорія структури капіталу. Статична теорія структури капіталу пов'язана із встановленням цільового співвідношення боргу до активів, і компанія поступово рухається в цьому напрямку

Ієрархічна теорія структури капіталу представлена в формі фінансової ієрархії, де підприємства надають перевагу внутрішньому фінансуванню зовнішнього і боргового акціонерного капіталу. У цій теорії немає чіткого структурного цільового співвідношення боргу до вартості активів [39, с. 57].

Аналіз наявних теорій обґрунтував, що жодна з теорій не відповідає реальній фінансовій практиці, вибору структури капіталу. На практиці менеджери вважають за краще не використовувати теорії та моделі, а прості евристичні підходи, за допомогою яких можна зрозуміти алгоритми розв'язання проблеми, яка не має суворих досліджень, але забезпечує прийнятне рішення у більшості практично важливих випадків

Оптимальною структурою капіталу є використання співвідношення акціонерного та боргового капіталу, яке забезпечує ефективний фактор пропорційності між співвідношенням фінансової прибутковості та фінансової стійкості підприємства, який максимізує його ринкову вартість [39, с. 56].

При формуванні оптимальної структури капіталу компанія повинна враховувати вплив ряду суб'єктивних і об'єктивних факторів.

Доцільно також зазначити, що фактори навколишнього середовища не впливають на компанію, і їх слід сприймати як даність. Фактори внутрішньої обстановки, піддаються коригуванню шляхом прийняття і здійснення різних управлінських рішень.

Мета структури капіталу полягає у зведенні до мінімуму витрат, пов'язаних із залученням довгострокових джерел фінансування, і, таким чином, забезпеченні того, щоб максимальний обсяг інвестицій акціонерів в рамках ринкових оцінок був вкладений в їх фонди.

Виходячи з того факту, що основною метою оптимізації структури капіталу є пошук оптимального балансу між власними і позиковими

засобами, може виникнути основна проблема оптимізації структури капіталу:

- формування необхідної структури капіталу, яка б забезпечувала стійкість компанії;
- створення умов для отримання компанією максимального прибутку [43, с. 215].

Основні методи управління структурою капіталу підприємства повинні включати такі:

1) оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня рентабельності власного капіталу, що включає різні розрахунки з використанням фінансового важеля.

2) оптимізація структури капіталу, мінімізація вартості капіталу на основі попередньої оцінки вартості власного та позикового капіталу в різних умовах його залучення та здійснення різних розрахунків середньозваженої вартості капіталу.

3) оптимізація структури капіталу, мінімізація фінансового ризику, пов'язаного з процесом диференціального вибору джерел фінансування різних компонентів активів, залежно від відношення власників бізнесу або менеджерів до фінансових ризиків.

Процес оптимізації структури капіталу підприємства здійснюється поетапно.

Доцільно зазначити, що в процесі вибору структури капіталу на сучасному етапі розвитку економіки при прогнозуванні результатів діяльності підприємств використовується модель, яка не дозволяє правильно прогнозувати динаміку фінансового важеля, основні засоби зношуються і вимагають великих інвестицій для заміни існуючих методів інвестиційних та фінансових рішень не є повним урахуванням інтересів держави, власників бізнесу та пов'язаних з ними сторін [41, с. 1].

На наш погляд, не можна визначити єдину ефективну структуру капіталу. Однак можна визначити найбільш ефективне співвідношення капіталу, обчислене на основі впливу, ризиків та практичного досвіду. Це приведе максимальну структуру цільового капіталу до його оптимального значення.

Методи коригування структури капіталу підприємства в залежності від підходу до оптимізації можуть бути класифіковані за такими групами: нормативний коефіцієнт, один критерій, критерій партії [18, с. 105].

Відповідно до нормативних методів коригування коефіцієнтів капітальної структури використовуються методи, засновані на використанні фінансових коефіцієнтів.

Часто в економічній літературі і фінансовій практиці оптимізація структури капіталу вирішується на основі пошукової вартості акцій і боргу компанії, в якій досягнута нормативна або контрольна вартість фінансових співвідношень. Базисні частки, як правило, розраховуються на основі тривалих статистичних обстежень в якості частки капіталу та інших основних фінансових показників. При формуванні капіталу найчастіше використовуються фінансові показники: коефіцієнт фінансової незалежності, середнє галузеве співвідношення коефіцієнта позикового та власного капіталу.

У кожному конкретному випадку можна використовувати певний критерій оптимізації структури капіталу. Серед вчених є різні погляди на цю проблему. Деякі з них відчують необхідність максимізувати рівень фінансової прибутковості разом із рівнем фінансової стабільності, однак цього положення важко досягти на практиці [10, с. 145].

Існує протилежна думка економістів. Вони пропонують послідовне використання всіх трьох методів і темпів формування капітальної структури з урахуванням їх граничних значень, що також є тривалим процесом і не дає чіткої відповіді [38, с. 62].

Існують також думки щодо цих методів додавання показників кредитоспроможності та платоспроможності, важелів в структурі капіталу власності і т.д [12, с. 7].

Таким чином, в економічній літературі існують різні думки про методи оптимізації структури капіталу, проте для вирішення цього питання, на нашу думку, потрібен комплексний підхід.

У зв'язку з цим виникає необхідність в оптимізації програми досліджень структури капіталу з метою визначення цільової структури капіталу компанії з урахуванням економічних умов, масштабів і сфери діяльності. У процесі оптимізації структури капіталу ми повинні враховувати вплив багатьох як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

До числа внутрішніх факторів належать:

1. Рівень і динаміка прибутковості. Високий і стабільний рівень прибутковості дозволяє використовувати більше власних внутрішніх фінансових ресурсів, з одного боку, і, з іншого боку, дозволяє знаходити зацікавлених інвесторів;

2. Масштаби і темпи зростання продажів. збільшення обсягу продажів стимулює процес залучення як власних, так і зовнішніх джерел капіталу;

3. Основні види промислової та економічної діяльності. Промисловість і виробнича діяльність в сільськогосподарському секторі зосереджені на переважанні акціонерного капіталу і в секторі роздрібною торгівлі, будівельному бізнесі – рекомендується залучати зовнішнє фінансування.

4. Структура активів. Наявність високоліквідних активів дозволяє підприємствам залучати зовнішні джерела фінансування.

Зовнішні фактори, що впливають на оптимізацію структури капіталу, включають:

1. Податкова політика в країні. Ця політика впливає на використання як власних, так і позикових джерел капіталу.

2. Стан фондового ринку. З розвитком фондового ринку, наявністю у нього фінансових ресурсів, підприємства мають більше можливостей формування оптимальної структури капіталу.

3. Загроза банкрутства. Під загрозою банкрутства компанія повинна віддавати пріоритет своїм власним внутрішнім джерелам капіталу. Формування оптимальної структури фінансового капіталу, необхідного для роздільного функціонування підприємств різної форми власності, різного правового статусу сектора легкої промисловості, розміру і структури виробництва.

Слід зазначити, що методу оптимізації структури капіталу притаманний недолік, який заважає чітко розглядати вплив зовнішніх (ринкових) умов та пов'язаних із цим невизначеностей, відображаючи можливість підприємства як сприятливих ринкових умов та несприятливих. Тому можна сказати, що формування оптимальної структури капіталу повинно бути предметом невизначеності.

3.2. Удосконалення формування капіталу акціонерного товариства за рахунок планування

Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинно володіти гнучкою структурою капіталу, вміти організувати його таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності й створення умов для самовиготовлення. Фінансова діяльність підприємства, як складова частина господарської діяльності, повинна бути спрямована на досягнення раціональних пропорцій власного і позиковому капіталу і найбільш його ефективного використання.

Для успішного управління капіталом керівництвом організації можуть застосовуватися різноманітні методи, в тому числі:

1. Вибір політики щодо формування та використання окремих компонентів власного капіталу: резервного, додаткового, нерозподіленого прибутку.

2. Проведення продуманої політики залучення коштів з позикових джерел, пошук Найбільш дешевих способів.

3. Використання можливостей фондового ринку для операцій з власними акціями.

4. Розробка політики дивідендів, спрямованої на підтримку добробуту акціонерів. Капітал підприємства формується як за рахунок власних, так і за рахунок позикових коштів. Підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку (тому що бути не може забезпечити формування необхідного додаткового обсягу активів в періоди благополучної кон'юнктури ринку) і не вживає фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал.

5. Використання позиковому капіталу підіймає фінансовий потенціал розвитку підприємства і представляє можливість приросту фінансової рентабельності діяльності. Водночас велика частка позикових джерел означає істотне відволікання коштів на виплату відсотків, а, отже, знижує платоспроможність організації й збільшує ризик для кредиторів.

6. Методологія формування та реалізації системи управління власним капіталом передбачає розгляд і обґрунтування відповідних принципів, дотримання яких дозволить звести до мінімуму витрати. Ці принципи визначають вихідні правила, основні положення для досягнення ефективності функціонування системи. Дотримання принципів, з одного боку, дозволить АТ найбільш ефективно управляти власним капіталом з позиції забезпечення достатності.

З іншого боку, вони мають важливе значення для реалізації власним капіталом функцій.

Принципи логічної організації системи доцільно об'єднати в такі групи.

1. Загальні принципи:

а) принцип адаптивності. Він заснований на тому, що система управління капіталом не відокремлена рамками однієї організації, а постійно повинна реагувати на зміни зовнішнього середовища і своєчасно вносити корективи в систему;

б) принцип наукової обґрунтованості. Чи означає, що базові положення системи повинні ґрунтуватися на глибокому пізнанні механізму дії економічних законів у фінансовій сфері, а також враховувати зміни економічного середовища діяльності АТ. Науково обґрунтована система управління власним капіталом базується на дослідженні економічних умов функціонування АТ, а також факторів, що її визначають, для найбільш повної відповідності потребам розвитку економіки;

в) принцип комплексного підходу. Полягає в дотриманні логічного взаємозв'язку і послідовності здійснюваних заходів в області управління власним капіталом, їх відповідності стратегії, а також визначенні тактичних методів і прийомів реалізації капітальної політики, найбільш оптимальних для діяльності АТ;

г) принцип єдності елементів системи. Виходить з того, що система повинна характеризуватися нерозривним взаємозв'язком усіх її елементів (елементи власного капіталу, їх якість, ціна власних ресурсів), забезпечуючи тим самим досягнення основної мети;

д) принцип корпорування. важливий в умовах інкорпорування бізнесу. Виходячи з термінології міжнародного бізнесу, корпорацією називається будь-яка акціонерна компанія. передбачається:

- підвищення ролі ради директорів;
- поліпшення взаємодії між власниками і менеджментом АТ;
- зміна вимог до їх ділової репутації;

е) принцип ефективності. Полягає в відповідності системи управління власним капіталом генеральної стратегії АТ і сприяння в отриманні прибутку, формуванні умов для її отримання в перспективі. Даний принцип є узагальнюючим і означає побудову такої системи, яка забезпечить найкращі результати.

3.3. Планування фінансової звітності підприємства

Оцінка ефективності діяльності підприємства та управління його фінансовими ресурсами є важливим етапом фінансового менеджменту. Запорукою успішності будь-якого бізнесу є передбачення майбутнього фінансового стану підприємства, визначення очікуваного розміру його фінансування.

Визначення ймовірної діяльності підприємства в майбутньому може бути забезпечено шляхом розробки прогнозних фінансових документів – проєкт майбутніх звітів про фінансові результати, звіту про грошові потоки та бухгалтерського балансу.

Прогнозний звіт про фінансові результати та звіт про грошові потоки являють собою робочий план для всього підприємства в цілому, а прогнозний бухгалтерський баланс відображає сумарний вплив передбачуваних майбутніх управлінських рішень на фінансовий стан підприємства.

Розробка прогнозних фінансових звітів являє собою складний процес фінансового прогнозування, яке повинно здійснюватись у чіткій послідовності. Фінансове прогнозування включає складання таких бюджетів на фінансових звітів:

- бюджетів поточної діяльності;
- грошового бюджету;
- прогнозних фінансових звітів [20, 157].

Складові частини фінансового прогнозування (бюджету поточної діяльності, грошовий бюджет, інвестиційний та фінансові плани, прогнозні фінансові звіти) тісно пов'язані між собою, оскільки будуються на основі одного і того ж комплексу вихідних положень.

Звіт про фінансові результати складається на основі формування:

- 1) бюджету доходів підприємства на прогнозний період з розподілом їх за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова) та за структурними підрозділами (центрами доходів) підприємства;
- 2) загального (агрегованого) бюджету доходів підприємства;
- 3) бюджету витрат підприємства на прогнозний період з розподілом їх за структурними підрозділами (центрами витрат);
- 4) загального (агрегованого) бюджету витрат підприємства;
- 5) загального бюджету доходів та витрат підприємства, що трансформується в прогнозний звіт про фінансові результати;
- б) розрахунок фінансових показників на основі прогнозного звіту про фінансові результати та зіставлення їх з очікуваними значеннями [31, с. 189].

Звіт про рух грошових потоків – складається в результаті проведення прогнозних операцій підприємства за видами його діяльності на касову базу. Послідовність формування цього звіту така:

- 1) розмежування надходжень та витрат грошових коштів за видами діяльності підприємства;
- 2) визначення розміру мінімального постійного залишку грошових коштів;
- 3) встановлення точного часу виникнення грошових надходжень та витрат притоків та відтоків;
- 4) формування надходжень (притоків) грошових коштів на основі загального (агрегованого) бюджету доходів підприємства, переведеного на касову базу;

5) формування витрат (відтоків) грошових коштів на основі загального (агрегованого) бюджету витрат підприємства, переведеного на касову базу;

6) координація за часом графіку надходжень і витрат грошових коштів;

7) координація притоків та відтоків грошових коштів на основі фінансового та інвестиційного планів;

8) узагальнення прогнозних надходжень і витрат грошових коштів в прогнозному грошовому бюджеті, який являє собою прогнозний звіт про рух грошових коштів;

9) зіставлення суми загального прогнозного притоку чи відтоку грошових коштів з сумою прогнозного прибутку підприємства.

Бухгалтерський баланс – складається на завершальному етапі прогнозування на основі:

1. Перенесення до журналу прогнозних господарських операцій підприємства інформації, представленої в загальних (агрегованих) бюджетах доходів і витрат підприємства.

2. Перенесення до журналу прогнозних господарських операцій інформації, представленої в прогнозному грошовому бюджеті.

3. Складання узагальненого прогнозного журналу господарських операцій підприємства.

4. Складання прогнозного бухгалтерського балансу на основі прогнозного журналу господарських операцій.

5. Розрахунок прогнозних фінансових коефіцієнтів на основі прогнозного бухгалтерського балансу та формування висновків про прогнозний фінансовий стан підприємства [22, 179].

Оскільки процес формування прогнозної фінансової звітності передбачає необхідність використання історичної фінансової інформації та врахування припущень щодо майбутніх економічних умов, поведінки ринку та управлінських дій, то його реалізацію, на нашу думку,

найкраще забезпечуватиме бухгалтер аналітик, який володіє професійними компетенціями і знаннями, необхідними для аналізу та інтерпретації звітних показників, формування передбачень та припущень, а також для використання сучасних методів прогнозування.

Зокрема, як відмічає О.В. Нікіфорова, при складанні прогнозно-звітності проводиться ретельний ретроспективний аналіз, вивчаються механізми зміни всіх показників звітності, оскільки якість її складання залежить від того, наскільки комплексно і системно були враховані всі фактори, що впливають на кожен показник у звітності [30, с. 218].

При цьому обов'язково слід враховувати, що прогнозна фінансова звітність може виступати надійним джерелом для прийняття управлінських рішень лише в тому випадку, якщо підтвердяться передбачення і припущення бухгалтера-аналітика. Основою такого облікового прогнозування є знання загальних механізмів функціонування системи бухгалтерського обліку та особливостей облікового відображення фактів господарського життя в різних конкретно-історичних умовах. Тому саме на даного бухгалтера-аналітика має бути покладена функція щодо формування прогнозно-фінансової звітності, оскільки даний суб'єкт, поєднуючи в собі функції збирача інформації та її обробника, є більш готовими для надання точних фінансових прогнозів.

Для підвищення рівня якості власних припущень бухгалтер-аналітик повинен розширювати свої контакти з покупцями, постачальниками та основними конкурентами підприємства, на якому складається прогнозна фінансова звітність. Якщо короткострокові прогнози, що орієнтовані на один рік або менше, представляються у достатньо деталізованому вигляді, то стратегічні (довгострокові) прогнози є більш узагальнюючими, що пов'язано із можливістю виникнення значної кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на значення деталізованих прогнозних показників.

У таких прогнозах основна увага приділяється не питанням передбачення зміни показників дебіторської заборгованості, розрахунків по виплатах працівникам або іншим статтям поточних витрат, а прогнозуванню джерел надходження і напрямів використання грошових коштів.

Фінансова звітність має бути підготовлена та надана користувачам у певні строки, які визначаються чинним законодавством. Дані фінансової звітності є основою не тільки для оцінки результатів звітного періоду, а й для їх прогнозування.

Основним фінансовим звітом підприємства є бухгалтерський баланс, який дає змогу зробити оцінку найсуттєвіших ознак його основної діяльності. Саму процедуру оцінок заведено називати читанням балансу.

Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Елементами балансу, безпосередньо пов'язаними з визначенням фінансового стану підприємства та змін у ньому, є: активи; зобов'язання; власний капітал.

Призначення звіту про фінансові результати полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. З цією метою у формі звіту передбачено послідовне зіставлення його статей.

Процес розрахунку прибутку (збитку) звітного періоду може бути поділений на такі етапи:

Етап 1. Визначення чистого доходу (уторгування) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

Етап 2. Розрахунок валового прибутку (збитку);

Етап 3. Визначення фінансового результату – прибутку (збитку) – від операційної діяльності;

Етап 4. Розрахунок прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування;

Етап 5. Визначення прибутку (збитку) від звичайної діяльності;

Етап 6. Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

Отже, оптимізація структури капіталу є важливим кроком у стратегічному аналізі капіталу, який визначає це співвідношення між вартістю, втіленою в засобах підприємств, якими він володів і які отримують прибуток, і вартістю, інвестованої в фонди, залучені на основі їх прибутку, яка максимізує ефективність компанії. У процесі оптимізації структури капіталу необхідно враховувати кінцевий результат діяльності підприємства, тобто фінансовий результат звичайної діяльності до оподаткування. Сьогодні економічна діяльність підприємств значно впливає на розвиток торгівлі та економіки.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження ми дійшли наступних висновків.

Капітал – це запас економічних благ, накопичений шляхом заощаджень, у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, які інвестуються його власниками в економічний процес, як фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності.

Формується капітал підприємства як за рахунок власних (внутрішніх), так і за рахунок позикових (зовнішніх) джерел.

До складу внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів належить прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства, а до складу зовнішніх джерел належить залучення підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків до статутного фонду) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу.

Основними принципами формування капіталу підприємства є:

1) облік перспектив розвитку господарської діяльності підприємства; 2) забезпечення відповідності обсягів капіталу, що залучається обсягом формованих активів підприємства; 3) забезпечення оптимальної структури капіталу з позицій ефективного його функціонування.

Умови формування високих кінцевих результатів діяльності підприємства значною мірою залежать від структури використовуваного капіталу.

Структура капіталу являє собою співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів використовуваних підприємством у процесі своєї господарської діяльності.

Аналіз капіталу підприємства здійснюється на основі агрегованого балансу підприємства та структури і динаміки короткострокових зобов'язань.

Провівши дослідження з розрахунку рентабельності капіталу підприємства та власного капіталу АТ «Укрпошта», ми дізнались, що показники рентабельності за останній рік покращилися. Так, рентабельність продукції за останній рік збільшилася на 15.5% і склала у 2019 році 7.5%.

Рентабельність активів за останній рік збільшилася на 8.2% і склала у 2019 році 8.2%, рентабельність власного капіталу за останній рік збільшилася на 12.9% і склала у 2019 році 6.4%.

Таким чином, позитивними змінами в діяльності є збільшення середньорічної вартості активів, збільшення середньорічної вартості основних засобів, збільшення середньорічної вартості власного капіталу, зростання прибутку, покращення фондівіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення рентабельності продукції, збільшення рентабельності активів, збільшення рентабельності власного капіталу.

Негативними є: зменшення фонду оплати праці, скорочення штату підприємства, зменшення заробітної плати працівників,

Отже, у процесі виконання даної роботи її мета була досягнута, а завдання вирішені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимов О. М. Структура промислового виробництва в системі ринкової економіки / О. М. Алимов, Н. П. Гончарова, В. В. Лобанов та ін. // НАН України. Ін-т економіки. – Препр. – К., 2000. – 56 с. – Бібліогр.: 7 назв.
2. Амоша О. І. Інноваційний розвиток промислових підприємств у регіонах: проблеми та перспективи / О. І. Амоша, Л. М. Саломатіна // Економіка України. – 2017. – № 3. – С. 20-34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_3_3.
3. Адвокатова Н.О. Застосування краудфандингу як активізатора підприємницької діяльності/ Н.О. Адвокатова, А.С. Карнаушенко Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2020. Т. 25. Вип. 1 (80). с. 191-197
4. Бакунов О.О. Удосконалення пріоритетних напрямів регулювання розвитку роздрібно торгівельної мережі / О.О. Бакунов, О.В. Сергєєва, В.А. Распопова // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 7(10). – С. 224-277
5. Безгінова Л. І. Критерії оптимізації структури капіталу підприємств торгівлі в сучасних умовах // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНЦ. – 2002. – № 151. – С. 81-93.
6. Безгінова Л. І. Стан і особливості формування капіталу підприємств роздрібно торгівлі м. Харкова // Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі: Зб. наук. праць. Частина 2. – Харків: ХДУХТ, 2002. – С. 330-336.
7. Безгінова Л. І. Оцінка фінансової стійкості підприємств роздрібно торгівлі // Науково-практичний журнал „Регіональні перспективи”. – 2003. - №4-5. – С. 142-144.
8. Безгінова Л. І. Формування оптимальної структури капіталу в підприємствах роздрібно торгівлі : Автореф. дис... канд. екон. наук :

08.07.05 / Л. І. Безгінова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х., 2004. – 18 с.

9. Бланк, И. А. Управление формированием капитала: научное издание / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2000. – 508 с.

10. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Викиданець – Режим доступу: <http://nashaucheba.ru/v58127/?download=1>

11. Власова Н. О. Управління обортними активами на підприємствах роздрібної торгівлі: монографія [Електронне джерело] / Н. О. Власова. – Харків: ХДУХТ, 2014. – 258 с. – Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/171/1/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%2B.pdf>

12. Власова Н. О. Формування ефективної закупівельної політики підприємств роздрібної торгівлі / Н. О. Власова, Ю. В Пономарьова. – Харків, 2003. – 144 с.

13. Глущенко В. В. Оптимізація структури капіталу акціонерних товариств на основі багатокритеріального підходу як напрям удосконалення фінансово-кредитного механізму їх розвитку / В. В. Глущенко, А. В. Кравець. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : [збірник наукових праць]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – № 725 : Проблеми економіки та управління / відповідальний редактор Й. Петрович. – С. 49-56.

14. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 840 с.

15. Головка Т. В. Стратегічний аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / За ред. М.В. Кужельного / Т. В. Головка, С. В. Сагова. – К. : КНЕУ, 2002. – 198 с.

16. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / А. Б. Гончаров. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 237 с.
17. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. №996-XIV із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 11.05.2000 р. №1707-III, від 08.06.2000 р. №1829-II.
18. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навчальний посібник. / С. В. Івахненко. – Київ: Знання, 2004. – 348 с.
19. Ионова Ю. Г. Экономический анализ: учебник / [под. общ. ред. И. В. Косоруковой]/ Ю. Г. Ионова, И. В. Косорукова, А. А. Кешокова и др.– М. : Московская финансово – промышленная академия, 2012. – 432 с.
20. Карнаушенко А. С. Шляхи розвитку селенгу та лізингу у аграрних підприємствах України / А. С. Карнаушенко, В. С. Петренко // Вісник Одеського національного університету.- 2013.- Т. 18, Вип. 4/2.- С. 31-34.
21. Карнаушенко А. С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств Херсонської області / А. С. Карнаушенко, В.С. Петренко // Вісник Одеського національного університету.- 2014.- Т. 19, Вип. 1/1.- С. 171-174
22. Коноплицький В. А. Економічний словник: Глумачно-термінолог. / В.А. Коноплицький, Г. І. Філіна. – К. : КНТ, 2007. – 580 с.
23. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 460 с.
24. Мармуль Л.О. Стратегічне позиціонування підприємств з іноземними інвестиціями в аграрній сфері економіки / Л.О. Мармуль, В.С. Петренко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2017. – № 4 (40). – С. 43-48

24. Міщук І. П. Економіко-організаційні проблеми реформування системи товаропостачання роздрібною торговою мережею споживчої кооперації: дис...канд. екон. наук: 08.07.05 / І. П. Міщук. – Львівська комерційна академія. – Львів, 1995. – 270 с.

25. Melnykova K., Petrenko V. Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital //Technology transfer: innovative solutions in Social Sciences and Humanities. – 2018. – С. 13-15.

26. Мошенський С.З. Економічний аналіз: Підручник для студентів ек. спеціальностей вищих навчальних закладів / С. З. Мошенський, О.В. Олійник. // За ред.. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця – 2-ге видання, доп. і перероблене. – Житомир. : ПП «Рута», 2007. – 704 с.

27. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhaulyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – London, 2019. – № 23. – Special Issue 2. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/formation-of-account-of-reservoir-expenses-model-8224.html>.

28. Никифорова Е. В. Бухгалтерская финансовая отчетность как основной источник информации инвестиционной привлекательности / Е. В. Никифорова, О. В. Шнайдер. // Вектор науки ТГУ. – 2013. -№ 1 (23). – С. 217-219.

29. Павлова Л. Н. Финансы предприятия. / Л. Н. Павлова. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1998. – 318 с.

30. Петренко В.С. Еколого-економічна ефективність діяльності спільних аграрних підприємств / В.С. Петренко // Молодий вчений: наук. жур. – № 11 (51). – 2017. – С. 1261-1265.

31. Петренко В.С. Особливості трансформації багатонаціональних підприємств в умовах впливу зовнішнього середовища / В.С. Петренко // Бізнес інформ: наук. жур. – № 3 (482). – 2018. – С. 231-236.

32. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
33. Соколов В. О. Економіка культури як предмет економіко-теоретичного аналізу // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ // В. О. Соколов. – Економічні науки. – Чернівці. – 2009.
34. Сухарев П. Н. Структура капитала. Управление и оптимизация структуры капитала. [Электронный ресурс] / П. Н Сухарев, Р. С. Морозова // Структура капитала – Режим доступа: <http://be5.biz/ekonomika1/r2009/1497.htm>
35. Танклевська Н.С. Економічна сутність та види криптовалюти у світі / Н.С. Танклевська, В.С. Петренко, А.С. Карнаушенко // Наук.-Виробничий Журнал «Бізнес навігатор». 2017. Вип. 4-2 (43). С.133-138
36. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. — 554 с.
37. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: [монографія] / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с.
38. Цапенко И.В. Человеческий капитал и инновационные факторы его развития. [Электронный ресурс] / И. В. Цапенко, Д. Д Миронов // ФГБОУ ВПО «ЮРГУЭС», г. Шахты – 2012 – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/chelovecheskiy-kapital-i-innovatsionnye-factory-ego-razvitiya>
39. Шумила А. И. Проблема оптимизации структуры капитала предприятия [Электронный ресурс] / А. И. Шумила. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/60674.doc.htm

40. Яремко, І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. – Л. : Каменяр, 2006. – 176 с.
41. Bryhhem, Y. Financial Management / Y. Bryhhem, M. Erhardt. – SPb, 2009. – 960 p.
42. Gaydarzhyy'ska O. Study the problems of optimizing The capital structure of the company. / O. Gaydarzhyy'ska, V. Riaboshapka, N. Hajdamaka // Baltic Journal of Economic Studies, 2016. – Vol. 2, No. 4 – P. 15-20
43. Petrenko V., Karnaushenko A. Joint enterprises in foreign trade. activity of Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies. 2017. Vol. 3, No. 5, p. 203-207.